

Washington Post -lehdessä (7.8.05) Robert G. Kaiser aloittaa artikkelinsa ”In Finland’s Footsteps” toteamalla, että vaikka Suomi on ”yksi maailman parhaimmin toimivista hyvinvointivaltioista ja samalla vähiten tunnetuista menestystarinoista”, elämä sielläkin saattaa olla hankalaa. Kaiser kuvaa dilemmaa, jonka eteen nelivuotiaan tyttären vanhemmat Kuhmossa ovat joutuneet. Pitäisikö hänet laittaa kunnan päiväotiin, jossa hänestä ja 40 muusta lapsesta pitäisi huolta, luki si kirjoja ääneen, leikkisi, laulaisi, soittaisi, maalaisi, opettaisi kirjaimia ja hiukan englantia kuusi lastenhoitajaa lastentarhanopettaja Mirsa Pussisen johdolla – vai pitäisikö hänet antaa kolmen tai neljän muun lapsen kanssa koti- eli perhepäivähoitoon, jossa lapsi saa suunnitteen kaikkea sitä mitä päivähoitossakin, mutta pienemmässä ryhmässä. Kummassakin hinta on sama eli näille vanhemmille ilmainen.

Tällaisen ongelman eteen eivät amerikkalaiset perheet joudu. Kaiser kirjoittaa:

”Suomi on paras esimerkki siitä pohjoismaisesta ajattelusta, jonka mukaan menestyvän, kilpailukykyisen yhteiskunnan tulee tarjota sosiaaliset peruspalvelut kaikille kansalaisilleen matalaan hintaan tai ilmaiseksi. Periaate ei herätä täällä ristiriitoja,

kaikki tuntuvat hyväksyvän sen. Isänmaalliselle amerikkalaiselle kuten minulle suomalaiset ovat kiusallinen haaste: Jos me amerikkalaiset olemme niin rikkaita ja niin fiksuja, miksi me emme kohtele omia kansalaisiamme siten kuin suomalaiset tekevät? Suomessa on yksi maailman avokätisimmistä julkisista koulutus- ja hyvinvointijärjestelmistä, raskaudesta elämän loppuun saakka. Terveystenhoito, jonka ansiosta imeväiskuolleisuus on puolet siitä kuin meillä ja elinajanodote pitempi kuin meillä, maksaa suhteellisen vähän (suomalaiset käyttävät terveystenhoitoon 7 % bkt:stä, me käytämme 15 %). Suomalaisista seniorikansalaisista huolehditaan hyvin. Työttömyyskorvaukset ovat hyviä ja kestäviä, muodossa tai toisessa, loputtomasti.”

Kaiser kysyy itseltään, että jos Suomi kerran on näin erinomainen, pitäisikö jenkkien ottaa Suomesta opiksi, ja vastaa:

”Liian paljon Suomen todellisuudesta perustuu Suomen uniikkeihin olosuhteisiin. Suomi on kahden Missourin kokoinen, asukkaita vain 5,2 miljoonaa – vähemmän kuin Washingtonin metropolialueella. Se on etnisesti ja uskonnollisesti homogeeninen. Maassa vallitsee vahva luterilainen työetiikka lujaan rehellisyyteen yhdistyneenä. Homogeenisuus on johtanut konsensuskseen: Kaikki merkittävät suomalaiset poliittiset puolueet tukevat hyvinvointivaltiota ja, periaatetasolla, korkeaa verotusta, joka sen mahdollistaa. Ja suomalaiset luottavat poliitikkoihinsa ja julkiseen valtaan poikkeuksellisen paljon.

Korruptio on äärimmäisen harvinaista. Pidän Suomea monin tavoin houkuttelevana, mutta ei se sellaisenaan voi toimia mallina USA:lle. Kulttuureissa on eroja. Suomalaiset ovat omanlaisiansa, ja niin olemme me. Meidän yhteiskuntaamme riivaa raha, siunaa valtavan yksityisen hyväntekeväisyys, piinaavat sisäinen korruptio sekä syvä epäluottamus hallitukseen ja julkisiin instituutioihin. Suomalaisilla ei ole mitään näistä. Mutta vaikka Suomesta ei ole meille malliksi, se voi toimia inspiraation lähteenä. Koulutus on minusta alue, jossa amerikkalaisilla olisi Suomesta eniten hyödynnettävää.”

Alkuvuonna keskustelu yliopistojen uudesta palkkausjärjestelmästä (*UPJ*) kävi kiivaana. Monet yliopistolaiset ovat julkisesti vastustaneet hanketta, mutta ainakaan julkisuudessa he eivät onnistuneet saamaan suuren yleisön tukea. Tuen puutteen synnyn saattaa olla yksinkertaisesti se, että useimpien mielestä yliopistoväen asiat tuntuvat etäisiltä ja vierailta. Lukuisat virastot ovat jo sitä paitsi joutuneet niellemään vastaavanlaisen palkkausjärjestelmän.

Yliopistolaiset korostavat työnsä erityislaatuisuutta, mutta tyystin erilaisia yliopistot eivät ole muihin valtion laitoksiin verrattuna. Yhteistä on ainakin se, että kaikilla työpajoilla joudutaan nykyisin soveltamaan yhteen vanhan ja uuden polven ajattelutapoja. Moni vanhan polven työntekijä mis-

taa vielä, että Kekkonen aikaan riuska työhminen pani paljon enemmän heinää seipäälle päivässä kuin laiskempi toverinsa. Tutkimustyöhön sovellettuna tämänkaltaisen tuottavuusajattelun tarkoittaa esimerkiksi vuoden aikana tehtyjen julkaisujen määrää. Nuori polvi puolestaan mittaa tuottavuutta tyypillisesti ulkomaisilla meriiteillä. Silloin saavutusten mittana on esimerkiksi se, kuinka monen mantereen konferenssissa ehtii pistäytyä vuoden aikana.

Näin ajatellen tuottavuuden mittaamisen ongelmat ratkeavat samalla tavalla kuin useimmat muutkin nykyisen työelämän ongelmat. Kun vanhat jäärät lähtevät, voidaan tulokkaille opettaa alusta alkaen uudet pöytätavat.

Äiti potkaisee metrossa 5-vuotiaista tytärtään rintaan alkoholin ja huumeiden vaikutuksen alaisena. Helsingin käräjäoikeus tuomitsee hänet sakkoihin ja maksamaan lapselleen henkisesti kivusta ja särystä 100 euroa. Helsingin hovioikeus pitää tuomion voimassa ja hylkää lapselle vaaditut 1 300 euron korvaukset (STT:n uutinen 13.6.05).

Ovatko **oikeusperiaatteet** tosiaan muuttuneet niin perusteita myöten, että äiti voidaan tuomita maksamaan rahakorvauksia alaikäiselle tyttärelleen? Jos äiti on lapsensa holhooja ja vastaa tämän elatuksesta, eikö hän itse asiassa maksa noita korvauksia itselleen? Tai jos tilanne on se, että isä on yksinään lapsen holhooja tai lapsi on otettu huostaan, kuka silloin on edunsaaja? Jos joku potkaisee holhottiani, miksi minun pitäisi saada siitä taloudellista hyötyä? Aina-

kaan STT:n uutisen tapauksessa kyse ei ollut esimerkiksi potkun aiheuttamien sairaanhoitokulujen korvaamisesta.

On totta kai pantu merkille, että amerikkalainen oikeusajattelu tunkeutuu maahamme. Taannoin ampumaradalla ihmisiä tappanut mieleltään sairas nainen joutui maksamaan korvauksia uhriensa omaisille, tai ainakin omaiset tällaisia korvauksia vaativat. Jo silloin kauhisteltiin sitä, että joku pyrkii saamaan taloudellista hyötyä omaisensa kuolemasta, mutta tämä uusi tapaus näyttää vielä irvokkaammalta. Vai näyttääkö – mitä sanoo kansamme nykyinen oikeustaju?

Nämä uudet rikosvahinkojen korvausopit tuovat mieleen kiinnostavia jatkokysymyksiä: Millä argumentein ratkaistaan, onko tytön korvaussumma 100 vai 1 300 euroa? Onko korvaus jossakin suhteessa uhrin ikään, onko esimerkiksi viisikuisen vauvan kärsimä vahinko yhtä iso kuin viisivuotiaan tytön? Entä jos isä hätääntyy tyttärensä pahoinpitelystä, voiko hänkin hakea korvausta?

Sirpa Taskinen kysyy kolumnissaan (Dialogi 5/05), mitä vanhenevat aviopuoliset ajattelevat toisistaan – odottavatko hiljaa mielessään, että ymmärtäisi tuo toinen kuolla ajoissa pois, jotta pääsisi eroon riitaisesta tai väljähtyneestä liitosta. Ja Taskinen vastaa:

”Tavallisesti kyllä aviopuolison kuolema on yksi elämän suurimmista stressitekijöistä, vaikka toinen olisi ollut pitkään sairas ja hoidettava. Joskus vasta poismenon jälkeen selviää, miten tärkeää toisen läsnäolo on

ollut, mihin kaikkeen hänä on tarvinnut ja miten itsestään selvänä toisen tekemisiä on pitänyt. Päälimmäiseksi yleensä jää kaipaus.”

Tapahtuu Helsingissä vuonna 11 jeu. Virttynyt ja varttunut virkamies istuu valtion virastotalon aulassa odottamassa kokouksen alkua, ja hänen puhtaassa kaulassaan on työhuoneen kaapista kaivettu virkakravatti. Hetken kuluttua aulaan tulee toinen virkamies, kolmikymppinen, yllään harmaa hyvin istuva puku. Kokousta odotellessa puhutaan säästä ja sisällöntuotannon ongelmista. Kohta paikalle liihotelee kolmas virkailija, tällä kertaa kolmikymppinen nainen, ja myös hän on kaikin puolin chic. Ja sitten se tapahtuu: nuori mies nousee riuskasti ylös ja **poskitervehtii** naista.

Samana päivänä lehdessä sattui olemaan pikku-uutinen Puolan entisestä presidentistä Wojciech Jaruzelskistä. Uutisen mukaan kenraali Jaruzelski, 81, oli eräässä haastattelussa muistellut Itä-Saksan johtajaa Erich Honeckeria. ”Hän oli dogmaattinen”, Jaru oli sanonut, ”ja hänellä oli se ällöttävä tapa suudella.” Kenraali tietää mistä puhuu, sillä puolalaiset jos ketkä hallitsevat poski- ja käsi-suudelmat. Nämä tervehtimistavat juontuvat maan pitkästä historiasta ja aatelistiperinteistä. Siksi ne ovat varsinaisia taitolajeja, sillä tervehtijöiden on hyvä tietää, kuka saa suudella ketä ja ennen kaikkea miten. Jos nuoremman virkamiehen äkillinen poskisuu-delma oli merkki tulevasta, EU ryhtyy ennen pitkää laatimaan tervehtimisdirektiiviä. Nimitetäänköön silloin projektin vetäjäksi puolalainen asiantuntija.